



Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BD/148/8/87

PO WIZYCIE PAPIEŻA
/Komunikat z badań/

Czerwiec 1987 r.

W dzień po zakończeniu wizyty Papieża Jana Pawła II w Polsce - 15 czerwca 1987 - Centrum Badania Opinii Społecznej przeprowadziło krótki sondaż opinii społecznej na jej temat. Objęto nim reprezentatywną próbę ludności dorosłej /533 osoby/ ośmiu województw, które odwiedził Papież¹.

1. Zainteresowanie wizytą Jana Pawła II w Polsce

Wizyta Jana Pawła II w Polsce wzbudziła bardzo żywe zainteresowanie opinii społecznej: 45,8% badanych śledziło jej przebieg ze specjalną uwagą, 38,6% - w miarę uważnie, 13,3% czytało /słuchało/ informacje o niej, 1,7% nie interesowało się jej przebiegiem. Nikt z badanych określając swoje zainteresowanie nie użył sformułowania "nic nie wiem na jej temat".

Najpopularniejszym źródłem informacji o wizycie była telewizja, w tym szczególnie transmisje telewizyjne. Z radia i prasy codziennej korzystało nieco mniej odbiorców niż z telewizji, ale oba te źródła okazały się znacznie popularniejsze niż źródła zagraniczne /zachodnie radiostacje nadające w języku polskim i źródła obcojęzyczne/, przekazy kościelne i przekaz bezpośredni, czyli to, co "mówili ludzie". Szczegółowe dane o korzystaniu z poszczególnych źródeł informacji zawiera tabela 1.

Większość badanych /69,8%/ była zdania, że polskie środki przekazu poświęciły wizycie Papieża wystarczająco dużo uwagi. Niedosyt informacji odczuło 18,8% respondentów /"mówiło się o tym za mało"/. O ich nadmiarze było przekonanych 4,5% /"mówiło się o tym za dużo"/. Nie miało zdania w tej sprawie 6,8%.

Nieco bardziej kontrowersyjnie oceniano sposób informowania przez polskie środki masowego przekazu. Większość - 54% - wyraziła pogląd, że informacje przekazywano "w sposób obiektywny, prawdziwy". Według 22,7% badanych polskie środki przekazu informowały "w sposób tendencyjny, przemilczały momenty niewygodne dla władz". Nie miało sprecyzowanego zdania w tej sprawie 22,7%.

¹ Były to województwa: stołeczne, częstochowskie, gdańskie, krakowskie, lubelskie, łódzkie, szczecińskie i tarnowskie. Charakterystykę próby zamieszczono w aneksie.

Tabela 1

w procentach

Źródła inforamcji	Badani		
	korzystający ze źródeł informacji		nie korzystający ze źródeł informacji
	systematycznie	niesystematycznie	
Transmisje telewizyjne	73,0	16,1	10,9
Informacje telewizyjne /np. w dziennikach/	57,2	20,5	22,3
Transmisje radiowe	27,8	23,3	49,0
Informacje:			
- radiowe	22,9	24,2	52,9
- w prasie katolickiej	6,0	13,3	80,7
- w pozostałej prasie codziennej	26,1	23,8	50,1
- przekazywane przez polskojęzyczne rozgłośnie zachodnie	7,7	10,3	82,0
- przekazywane przez zagraniczne /obcojęzyczne/ źródła	1,9	3,4	94,6
- z przekazów kościelnych	10,9	21,0	68,1
- z tego, co mówili ludzie	8,3	32,1	59,7

Wyrazem zainteresowania wizytą były też działania podejmowane przez badanych: 54,8% witało Papieża na trasie przejazdu, 69,2% stwierdziło, że oni sami lub ktoś z ich domowników udekorował w związku z wizytą okna lub balkon mieszkania, co trzeci ankietowany /33,2%/ w intencji pielgrzymki Papieża przystąpił do komunii.

2. Społeczna ocena wizyty Papieża w Polsce

Społeczną ocenę wizyty Papieża analizowaliśmy w dwóch wymiarach. Po pierwsze, interesowały nas ogólne oceny badanych i ich impresje związane z tym wydarzeniem. Po drugie, pytaliśmy o opinie dotyczące organizacyjnej strony wizyty.

Przedstawiono badanym kilka opinii o wizycie papieskiej prosząc, aby powiedzieli, czy się z nimi zgadzają, czy nie.

Zdecydowanie pozytywna jest ocena osoby Jana Pawła II. Ponad 80% badanych wyrażało bardzo przychylne opinie o nim i negowało krytyczne - tabela 2.

Tabela 2

w procentach

Opinia	Badani		
	akceptujący opinię	nie akceptujący opinii	nie mający zdania
Jestem pod wrażeniem patriotyzmu Papieża	87,1	5,6	7,3
Jestem zafascynowany osobą Jana Pawła II	82,9	8,4	8,7
Zawiodłem się na Papieżu, nie jest taki, jak dawniej	5,4	87,4	7,2

Zdecydowana większość ankietowanych pozytywnie oceniła też wizytę /tab.3/. Pielgrzymka Papieża niemal jednomyślnie została uznana za ważne wydarzenie i wielkie przeżycie dla społeczeństwa polskiego. Pewien krytycyzm wywołało natomiast zachowanie się społeczeństwa. Mniej więcej co piąty ankietowany dostrzegał niegodne zachowanie się witających Papieża oraz miał wątpliwości co do głębi przeżyć religijnych wywołanych przez pielgrzymkę.

Organizacyjną stronę wizyty oceniano na ogół pozytywnie: większość ankietowanych /76,5%/ była zdania, że władze "zrobiły wszystko, co należało", 6,9% - "zrobiły mniej, niż należało", 6% - "zbyt dużo uwagi przywiązywały do tej wizyty". Nie miało zdania w tej sprawie 10,5% ankietowanych.

Pomyślnie wypadła też ocena poszczególnych służb i instytucji zajmujących się organizowaniem wizyty /tab.4/. Wysoko /bardzo dobrze i dobrze/ oceniono kościelną służbę porządkową, milicję oraz służby medyczne, gorzej - komunikację i gastronomię, choć i tutaj dominują oceny pozytywne.

Tabela 3

w procentach

Opinia	Badani		
	zgadzający się z opinią	nie zgadzający się z opinią	nie mający zdania
Było to wielkie przeżycie dla Polaków	93,6	1,7	4,7
Była wydarzeniem o doniosłym znaczeniu historycznym	86,9	5,1	8,0
Spełniła moje najśmielsze oczekiwania	61,5	13,9	24,6
Jestem rozczarowany zachowaniem witających Papieża, nie zawsze zachowywali się godnie	22,7	61,5	15,8
Za mało wiary i szczerzej modlitwy, za dużo fetowania	18,9	65,7	15,4

Tabela 4

w procentach

Instytucje i służby	Badani			nie mający zdania
	oceniający bardzo dobrze i dobrze	średnio	źle i bardzo źle	
Kościelna służba porządkowa	89,3	5,3	1,0	4,6
MO, ORMO	81,4	10,9	3,5	4,2
Służba medyczno-sanitarna	82,9	7,9	0,8	8,5
Komunikacja	64,6	19,7	9,5	6,2
Gastronomia /zaopatrzenie w posiłki i napoje/	62,7	21,0	5,8	10,5

Relacjonując przebieg pielgrzymki Jana Pawła II w Polsce, zagraniczne środki przekazu często krytycznie wypowiadały się o pracy milicji. Większość badanych nie podzielała ich zdania, trzeba jednak zaznaczyć, że pracę milicji /i ORMO/ oceniano różnie w poszczególnych województwach. Najwięcej ocen pozytywnych było w województwach szczecińskim i krakowskim, najmniej zaś w łódzkim i warszawskim /tab.5/.

Tabela 5

Województwa	Badani			
	ogółem /N=100%/	oceniający pracę MO i ORMO		
		bardzo dobrze i dobrze	średnio	źle i bardzo źle
lb.	%			
Stołeczne	157	63,3	19,7	10,2
Częstochowskie	83	90,3	7,2	1,2
Gdańskie	108	85,2	8,3	2,8
Krakowskie	103	96,1	2,9	0,0
Lubelskie	91	82,5	11,0	1,1
Łódzkie	103	78,6	12,6	6,8
Szczecińskie	88	96,5	3,4	0,0
Tarnowskie	74	85,1	6,8	1,4

Uwaga - W tabelach 5 i 6 przedstawiono dane w rozbiciu na poszczególne województwa. Ponieważ w zasadniczej próbie /533 osoby/ mniejsze województwa były reprezentowane przez stosunkowo niewielką liczbę osób, dobrano nadreprezentację tych województw - w sumie badano 807 osób.

Opinie o pracy kościelnych służb porządkowych były podobne we wszystkich województwach objętych badaniem. Najmniej ocen pozytywnych służby te zyskały w województwie łódzkim. Najbardziej zróżnicowane są oceny komunikacji oraz gastronomii. Najmniej pozytywnych ocen zyskała komunikacja w województwach łódzkim, tarnowskim, lubelskim i stołecznym, najkorzystniej oceniano ją w krakowskim. Z kolei najmniej pozytywnych ocen gastronomii pojawiło się w wypowiedziach badanych z województw: gdańskiego i łódzkiego. Najwięcej pochwał zebrała gastronomia szczecińska i lubelska /tab.6/.

3. Opinie o politycznych aspektach wizyty Papieża

Interpretacja politycznego znaczenia ostatniej wizyty Papieża w Polsce wymaga czasu i jest zadaniem złożonym. Można sądzić, że w opinii społecznej będą zachodzić w tym zakresie przemiany, których kierunek jest w chwili obecnej trudny do przewidzenia. W krótkim sondażu, składającym się z prostych pytań zamkniętych i przeprowadzonym nazajutrz po powrocie Jana Pawła II do Rzymu, można było jedynie ogólnie zorientować się w społecznych nastrojach. Odpowiedzi badanych pozwalają jednak przypuszczać, że wizyta papieska zyskała społeczną aprobatę również w wymiarze politycznym. Opinię, że w podróży Papieża po Polsce "za dużo było... polityki", podzieliło 11,3% ankietowanych, zanegowało 75,2%. Z twierdzeniem, że "Papież za mało mówił o «Solidarności»" zgodziło się 18%, przeciwne zdanie wyraziło 54%. Trzeba przy tym zaznaczyć, że badani z uwagą śledzili te momenty wizyty, które miały wyraźnie polityczny charakter. Z treścią przemówień wygłoszonych na Zamku Królewskim w Warszawie zapoznało się 70% ankietowanych, 5,6% zadeklarowało znajomość wyłącznie przemówienia Jana Pawła II, 0,4% - wyłącznie gen. W. Jaruzelskiego, 24% nie słuchało /nie czytało/ żadnego z przemówień.

Respondentów deklarujących znajomość treści obu przemówień /N=373/ zapytano, które z wystąpień wywarło na nich większe wrażenie. Rozkład odpowiedzi przedstawia się następująco:

W. Jaruzelskiego	- 2,0%,
Jana Pawła II	- 43,0%,
Oba	- 42,0%,
Ani jedno, ani drugie	- 8,0%,
Trudno powiedzieć	- 5,0%.

Przytoczone odsetki świadczą o dobrym przyjęciu przez opinię społeczną przemówień wygłoszonych na Zamku. Wskazuje na to nie tylko fakt, że znaczna część badanych /42%/ była pod wrażeniem obu przemówień, lecz także i to, że 72% ankietowanych znających te wystąpienia zgodziło się z opinią, że "obaj mówcy powiedzieli, co należało powiedzieć o sprawach ważnych dla Polaków".

Trzeba przy tym zaznaczyć, że wystąpienie Papieża spotkało się z nieco silniejszym oddźwiękiem społecznym. Na wielu badanych znających oba przemówienia /43%/ większe wrażenie wywarła wypowiedź Papieża. Ponadto 28% zgodziło się z opinią, że "Papież poruszył więcej ważnych dla Polaków spraw niż W. Jaruzelski". Z opinią przeciwną /"Generał Jaruzelski poruszył więcej ważnych dla Polaków spraw niż Jan Paweł II"/ zgodziło się 9% znających przemówienia.

Blisko 1/3 ankietowanych zwróciła uwagę, że obaj mówcy nieco inaczej rozłożyli akcenty swoich wystąpień. Tak bowiem można interpretować wybór przez 31% badanych twierdzenia, że "Papież mówił swoje, a Generał swoje".

Polityczna interpretacja przemówienia Papieża potwierdza banalną prawdę, że w opinii społecznej tym samym wydarzeniom bywają przypisywane często diametralnie różne znaczenia. Spośród znających treść przemówień 19% zgodziło się z twierdzeniem, że Papież "pozytywnie ocenił politykę władz polskich", 17% - że "nie wypowiadał się o polityce", 11% - że "krytycznie ocenił politykę władz polskich", 8% - że "w przemówieniu Papieża można było znaleźć poparcie dla przeciwników władzy".

Drugim zjawiskiem politycznym, na którego ocenie koncentrował się omawiany sondaż, były manifestacje uliczne w czasie trwania wizyty Jana Pawła II. Spotkały się one z wyraźną dezaprobatą respondentów: 67% zgodziło się z opinią, że przebieg wizyty "został niepotrzebnie zakłócony zajściami ulicznymi", 16,5% nie zgodziło się, 16,5% nie miało zdania. Na pytanie: "Jaki jest Pana/i/ stosunek do organizatorów tych demonstracji ulicznych?" odpowiadano:

Raczej ich popieram	5,3%
Uważam, że mieli oni dobre intencje, ale źle je wyrazili	12,9%
Raczej ich potępiam	62,7%
Mam inne zdanie	8,1%
Trudno powiedzieć	11,0%

Krytycyzm badanych wobec organizatorów manifestacji ulicznych łączy się często z przekonaniem, że incydenty te nie

miały istotnego znaczenia społecznego lub politycznego. Blisko połowa ankietowanych /48,2%/ podzielała zdanie, że "były to zwykłe wybryki chuligańskie", 36,8% - że "nie było to nic poważnego". W opiniach 31,7% respondentów dała o sobie znać puni-tywność - zgodzili się oni z twierdzeniem, że "powinno się za to surowo karać". Około 20,8% badanych dopatrywało się w mani-festacjach ulicznych "sensacji dla dziennikarzy zachodnich", 18,9% zgodziło się z tezą, że "dali o sobie znać przeciwnicy ustroju". Z kolei 9,8% ankietowanych zaakceptowało twierdzenie, że "był to słuszny protest społeczeństwa", 9,2% upatrywało zaś w manifestacjach ulicznych prowokacji ze strony służb bezpie-czeństwa". Obawę, że "może to poważnie zakłócić stosunki pań-stwa z Kościołem" wyraziło 6,4%.

4. Oczekiwania i nadzieje związane z wizytą
Papieża w Polsce

Zapytano badanych o przewidywane skutki wizyty Jana Pawła II w Polsce. I tym razem przedstawiono badanym kilka twierdzeń z prośbą o ustosunkowanie się do nich - tabela 7.

Tabela 7

Twierdzenia dotyczące skutków wizyty Papieża	w procentach		
	Badani		
	zgadza- jący się z twier- dzeniem	nie zga- dzający się z twierdze- niem	nie mają- cy zdania
Spowodowała wzrost zaintereso- wania Polską w świecie	85,6	4,1	10,3
Przyczyni się do wzrostu reli- gijności, uczuć i praktyk reli- gijnych	78,0	8,3	13,7
Korzystnie wpłynie na stosunki między państwem i Kościołem	75,2	5,8	19,0
Spowoduje nasilenie się, wzrost uczuć patriotycznych	67,2	11,1	21,7
Przyspieszy porozumienie się większości Polaków w najwaź- niejszych sprawach	50,5	16,1	33,4
Złagodzi wewnętrzne konflikty	47,3	25,7	27,0
Wpłynie na poprawę stosunków z Zachodem	41,8	20,6	37,6
Uaktywni podziemie polityczne	15,4	43,0	41,6

Na podstawie danych zawartych w tabeli 7 można przypuszczać, że wizyta Jana Pawła II została odebrana jako przeżycie religijne i patriotyczne. Zdecydowana większość badanych oczekuje więc, że po zakończeniu pielgrzymki papieskiej nastąpi wzrost religijności, uczuć patriotycznych oraz poprawa stosunków między Państwem a Kościołem. Znacznie ostrożniejsze są przewidywania dotyczące doraźnych, politycznych efektów, chociaż około połowy badanych spodziewa się, że pielgrzymka Papieża będzie sprzyjać porozumieniu narodowemu i łagodzeniu konfliktów w naszym kraju.

ANEKS

Charakterystyka badanej próby /dane w procentach/

Próba udziałowa ludności dorosłej /533 osoby/ ośmiu województw, reprezentatywna ze względu na: wiek, płeć, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania /wieś - miasto według liczby mieszkańców/

Wiek badanych

Do 29	- 23,7
30-49	- 38,1
50 i więcej lat	- 38,0
Brak danych	- 0,2

Płeć

Mężczyźni	- 47,5
Kobiety	- 52,3

Wykształcenie

Nieukończone podstawowe	- 3,2
Podstawowe	- 30,0
Zasadnicze zawodowe	- 19,9
Nieukończone średnie	- 5,1
Średnie zawodowe	- 14,4
Średnie ogólnokształcące	- 13,5
Pomaturalne	- 2,8
Nieukończone wyższe	- 0,8
Wyższe	- 9,9
Brak danych	- 0,4

Miejsce zamieszkania

Wieś	- 24,6
Miasto:	
- do 20	- 8,8
- 20-100	- 12,9
- 100-500	- 20,7
- powyżej 500 tys. mieszkańców	- 32,8
Brak danych	- 0,2

Przynależność do organizacji społeczno-politycznych:

PZPR	- 10,9
SD	- 1,7
ZSL	- 0,9
Organizacje młodzieżowe	- 5,6
Związki zawodowe	- 24,0
Inne organizacje	- 3,9
Nie należący do żadnej organizacji	- 63,4

Stosunek do wiary i praktyk religijnych

Wierzący i regularnie praktykujący	- 47,1
Wierzący i praktykujący nieregularnie	- 31,3
Wierzący i niepraktykujący	- 12,2
Niewierzący, ale chodzący do kościoła	- 0,9
Niewierzący i niepraktykujący	- 6,4
Brak danych	- 2,1